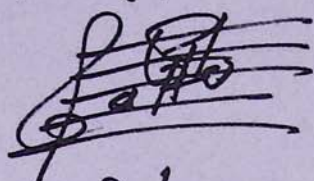

Ս. ԷՋՄԻԱՇՆՈՒՄ (ՏԵՍ ՆԱԵՎ ՆԵՐԴԻՐԻ 2-ՐԴ ԷՋԻ ՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ)

Մարտի 1 (հինգշաբթի)

Արամ Խաչատրյան

19 $\frac{27}{xii}$ 73 թ

Երևան

ՍԱՆԴՐՈՒ ՍԱՐԿԱՎԱԳ ԲԵՏԲՈՒԴՅԱՆ

ՄԻ ԴՐՎԱԳ ՄԵԾ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

«Երջանիկ է այն սպեղծագործողը, որը, լինելով իր հարազատ ժողովրդի և այդ ժողովրդի հոգևոր մշակույթի ծնունդը, աշխարհով մեկ ճանաչվում է որպես դարի մեծագույն արվեստագետներից մեկը: Առավել երջանիկ է այն աշխարհահռչակ վարպետը, որը վաղուց և ընդմիշտ փեղ է գտել իր բոլոր հայրենակիցների սրտերում: Այդ երջանիկներից մեկը Արամ Խաչատրյանն է: Երջանիկ է այն ժողովուրդը, որ ունի Արամ Խաչատրյան»:

Գնահատանքի այս խոսքերով է բնութագրել կոմպոզիտոր Հրաչար Հովհաննիսյանն իր լավ բարեկամին ու մեծ գործընկերոջը:

Հայ ժողովրդի ականավոր գավակ Արամ Խաչատրյանի փառանդն իր արմատներով հասնում է մինչև հայկական ժողովրդական արվեստի խոր շերտերը, ապրում և սնվում է հայկականության հրաշալի ակունքներով:

Աշխարհն այսօր փոխում է Արամ Խաչատրյանի ծննդյան 100-ամյակը: Սակայն խաչատրյանական հզոր ու անկրկնելի արվեստի մասին չէ, որ ուզում եմ խոսել, այլ կոմպոզիտորի կյանքի մի շատ հեղափոխական ու հուզիչ դրվագի, որի ականափեսն ու վկան եմ եղել այն ժամանակ, երբ դեռ երիտասարդ սարկավագ էի, Հոգևոր Ճեմարանի ուսանող:

1958 թվականի հուլիսի 19-ն էր, ամառային պայծառ ու արևոտ մի օր: Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինն իր հյուրընկալ դռները բացել էր հայ ժողովրդի արժանավոր գավակի՝ արդեն մեծ ճանաչում ունեցող կոմպոզիտոր Արամ Խաչատրյանի ու նրան ուղեկցողների՝ դստեր, որդու և մի խումբ ուսանողների առջև:

Մայր Տաճարում վերանորոգման աշխատանքներ էին ընթանում. մեծ հեղափոխությամբ ու սրտացավությամբ դրանց հետ ծանոթանալուց հետո, կոմպոզիտորը և նրան ուղեկցողները մասնակցեցին Վազգեն Առաքին երջանկափառ Հայրապետի կազմակերպած ընդունելությանը, որի ընթացքում գրույց ծավալվեց հայ երաժշտության ու հայկական Սփյուռքի մասին: Այնուհետև հյուրերի պարզվին ճաշկերույթ կազմակերպվեց:

Հիշարժան այդ օրվա ամենաամոռաճանալի պահը, սակայն, վերջին ակտըն էր՝ Արամ Խաչատրյանը պարզից հյուրերի փառավորությունների մարյանում իր խոսքը գրեց մայրենի լեզվով:

Վրաստանում ծնված, այնուհետև Մոսկվա փեղափոխված և ողջ կյանքն այնքան անցկացրած, սպեղծագործական բուռն կյանքով ապրող մշտագրադ կոմպոզիտորի համար մայրենի լեզու սովորելու ամենամեծ խոչընդոտը ժամանակի սղությունն էր եղել թերևս:

Սակայն օրերից մի օր Հարավային Ամերիկայից դպրոցական մի հայ աղջիկ նամակ է գրում սիրելի կոմպոզիտորին և խնդրում, որ նա հայերեն պարասխանի: Մրտառու՜ նամակն էր պարճառը, թե՛ փարիսների չիրագործված ցանկությունը, Արամ Խաչատրյանը սկսում է հայերեն գրել սովորել:

Երջանիկ պարահավանությամբ, թե հոգևոր մեծ խորհուրդ պարունակող օրինաչափությամբ, իր հայերեն առաջին խոսքը Խաչատրյանը գրեց նրջանկահիշարակ Վազգեն Առաջին Հայրապետի ներկայությամբ ու օգնությամբ: Հայոց Հայրապետը ներողամտորեն ու խնամքով ուղղեց սևագիր օրինակի փառասխալները: Սևագիրն այնուհետև որպես հիշարակ պահեցի ինձ մոտ:

«Խորին հարգանքի զգացումով այցելեցի Մուրբ Էջմիածին, որը հայ մշակույթի պարմության մեջ խաղացել է ոչ փոքր դեր: Ցանկանում եմ նոր ծաղկում այս հայ օջախին: Ցանկանում եմ հաջող գործունեություն հայկական ներկա իրավիճակի հետ: Հայրնում եմ խորին շնորհակալություն Վեհափառ Հայրապետին իր սիրալիք ընդունելության համար»:

Վերջում Վազգեն Վեհափառն օրհնեց Արամ Խաչատրյանին՝ ասելով. «Մենք ծանոթ ենք, անշուշտ, Ձեր երաժշտությանն ու համբավին և ուրախ ենք, որ մեր ժողովուրդը ծնունդ է տվել Ձեզ նման երաժշտագետի, որը կարող է միայն պարիվ բերել Հայ Ազգին»: Սարկավագներով ուրախությունից հուզվել էինք, երբ տեսանք, թե այդ աշխարհահռչակ մարդը ինչպես է խոնարհված, հուզմունքով համբուրում Հայոց Հայրապետի Աջը և խնդրում իր գավակներին ևս օրհնելու: Այո, մեծությունները խոնարհվել գիտեն:

Տարիներ շարունակ Արամ Խաչատրյանի Հայաստան կատարած յուրաքանչյուր այցելություն յուրահատուկ հաշվեդրություն էր հարազատ ժողովրդի առաջ, իսկ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին այցելությունը՝ հաշվեդրություն Վեհափառ Հայրապետի առաջ: Այս փոքրիկ հուշագրությունս ցանկանում եմ ավարտել Վազգեն Ա Հայրապետի հեղինակ խոսքերով.

«... Արամ Խաչատրյանի երաժշտությունը լեցուն է խորունկ մտքերով, խոհերով, օծուն է լավարեստությամբ և մարդասիրությամբ: Արամ Խաչատրյանի երաժշտությունը լույսերի հեղեղ է, գույների փոթորիկ և կյանքի կրակով լի, որ երբեք չպիտի հանգի, նվագի, ընդհակառակը՝ հեղափոխել ավելի պիտի պայծառանա և պիտի մնա հավերժական արժեքներից մեկը մարդկային քաղաքակրթության պարմության մեջ:

... Ամեն անգամ, երբ Հայաստան էր գալիս փարբեր առիթներով, այցելում էր նաև Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, Մեզ անձնապես ուրախացնում էր իր ներկայությամբ, և կարծում ենք, որ իր այցելությունները Ս. Էջմիածին սովորական այցելություններ չէին նրա համար: Նա այսպեղ, այս սուրբ վայրում ինչ-որ նոր ձայներ էր լսում և նոր ներշնչումներ քաղում երկնքից»¹:

¹ «Էջմիածին», 1978, Ե, էջ 25-26: